

Slovenija-transplant
Zavod RS za presaditve organov in tkiv
Institute for Transplantation of Organs and Tissues of the Republic of Slovenia
Zaloška 7, SI-1000 Ljubljana, Slovenija
T +386 1 300 68 60
F +386 1 300 68 66
W www.slovenija-transplant.si
oŠ/VAT SI-53164563, **TRK/BA** 01100-6030927794

SPOROČILO ZA JAVNOST

Pojasnilo Slovenija-transplanta v zvezi s poročanjem medijev o morebitni trgovini z ledvicami na Hrvaškem

Ljubljana, 8. 6. 2022

Slovenski mediji povzemajo novice s Hrvaške o sumu na trgovino z organi. Državno odvetništvo v Zagrebu izvaja potrebe preiskave v zvezi z dvema presaditvama ledvic od živih darovalcev, ki sta bili v letu 2019 opravljene v zagrebški klinični bolnišnici.. Dvema (premožnejšima) hrvaškima državljanoma so presadili ledvici od darovalcev, s katerima nista bila sorodstveno ali čustveno povezana. Darovalca sta bila državljana drugih držav (Srbije in Kosova), in naj bi bila slabšega ekonomskega stanu. Sum na neetično in nelegalno prakso je vzbudilo pomanjkanje vseh potrebnih podatkov o darovalcih v obvezni dokumentaciji. Poleg tega so osebo, ki je potrebovala presaditev, v klinični bolnišnici Merkur predhodno zaradi suma na neetičnost in nedovoljene okoliščine zavrnil. O primeru so obvestili hrvaško Ministrstvo za zdravje. Ministrstvo in Komisija za medicinsko etiko in deontologijo pri Hrvaškem zdravniškem združenju sta v skladu s pristojnostmi sprožila ustrezne preiskave. Zdravstveni inšpektorat Republike Hrvaške je na osnovi analize izdal sklep o začasni prepovedi izvajanja presaditev ledvic od živih darovalcev, ki niso sorodstveno ali čustveno povezani s prejemnikom.

Na Slovenija-transplantu obsojamo kakršnekoli zlorabe na področju darovanja organov. Presaditve ledvic od živih darovalcev, ki niso sorodstveno ali čustveno povezani s prejemnikom, odpirajo prostor za zlorabe in manipulacijo.

V Sloveniji sistem darovanja organov temelji na darovalcih po smrti, na leto pa izvedemo le od 1 do 2 presaditvi ledvic od živih darovalcev. V teh primerih, poleg zakonodaje, obstaja več varovalk. Vsak primer posebej obravnava Etična komisija za presaditve. Pozorno preverja odnos med darovalcem in prejemnikom. Tveganje za zdravje darovalca mora biti sorazmerno v primerjavi s pričakovano koristjo za prejemnika. Darovanje mora biti vedno prostovoljno. Vsak darovalec mora podati soglasje na osnovi primernega pojasnila o darovanju, vseh postopkih in možnih zdravstvenih zapletih. Oceno o primernosti darovalca poda tudi klinični_a psiholog_inja. V primeru darovanja za čas življenja morata biti prejemnik in darovalec sorodstveno, genetsko ali čustveno povezana. S tem se preprečuje novačenje za darovanje ledvice in izkoriščanje finančnih in življenjskih stisk revnejših in obubožanih ljudi, kar je velik problem na globalni ravni, predvsem v državah, ki nimajo urejenega javnega zdravstva, kjer ni zakonodaje o darovanju in presaditvi organov, kjer je dostop do zdravljenja omejen in dostopen le premožnejšim ljudem.

Pri nas, v Evropi in drugod po svetu pa je velik problem pomanjkanje organov za vse, ki tovrstno zdravljenje potrebujejo. Žal nekateri umrejo, ker pravočasno ne pridejo na vrsto za zdravljenje oz. za njih ni ustreznega organa. Tudi zato ljudi stalno pozivamo, naj premislijo, naj se opredelijo že tekom življenja. In naj svojo odločitev tudi povedo svojcem, bližnjim. V Sloveniji darovanja brez soglasja ni. En darovalec pa lahko reši celo devet življenj.

V Sloveniji je sistem darovanja in presaditev absolutno varen in etično naravnan. Izvor in način pridobitve vsakega organa je znan, sledljivost je zagotovljena tudi po presaditvi. Presaditve ledvic izvajajo posebej izobraženi odgovorni strokovnjaki v UKC Ljubljana, ki bolnika tudi po posegu dolgoročno spremljajo. Zdravljenje je v sklopu osnovnega zdravstvenega zavarovanja dostopno vsem, ki ga potrebujejo. Rezultati zdravljenja s presaditvijo organov so nad povprečjem v Eurotransplantu.

Poleg že dobro uveljavljenih varovalk proti zlorabi in trgovanju smo v Sloveniji med naprednejšimi državami, ki so ratificirale Konvencijo Sveta Evrope proti trgovini z organi. Konvencija natančno določa, katere nedovoljene aktivnosti sodijo med kriminalna dejanja, ki jih je potrebno obsoditi in ustrezno kaznovati. Opredeljuje zaščito žrtev in prič, da se ne bojijo poročanja. V primerih čezmejne trgovine je zelo pomembno mednarodno sodelovanje in enaka pravila o kaznovanju nedovoljenih praks v vseh državah.

Poudarjamo, da je trgovina s človeškimi organi in transplantacijski turizem (potovanje v tujino z namenom ilegalne presaditve z organom neznanega izvora) kaznivo dejanje, kršitev temeljnih človekovih pravic in teptanje človekovega dostojanstva. Presaditve na črnem trgu izven etičnih in urejenih sistemov pomenijo resno tveganje za zdravje darovalcev in prejemnikov. Zaradi okužb, nestrokovnih posegov in zapletov po operaciji se tovrstni posegi lahko končajo tragično za pacienta.

Poročanje o nedovoljenih praksah je nujno in na tem področju so ključni zdravniki in drugo zdravstveno osebje. V našem Etičnem kodeksu za zdravnike je jasno zapisano, da je vsak zdravnik dolžan izvajati postopke darovanja in zdravljenja s presaditvijo v skladu s poklicnimi normami in dolžnostmi ter dobro prakso. To pa natančno določa naša zakonodaja.

Republika Hrvaška ima prav tako jasna pravila, kdaj in pod kakšnimi pogoji je dovoljena presaditev ledvice od živih darovalcev. Že leta 2019 so na morebitne nepravilnosti in neetična ravnanja pri živih darovalcih opozarjali vodje Nacionalnega transplantacijskega programa in Komisije za medicinsko etiko in deontologijo pri Hrvaškem zdravniškem društvu. Tudi na njihovo pobudo so stekle nadaljnje preiskave sumljivih primerov.